

03. Firdevsî-i Rumî'nin Süleymân-name-i Kebîr'i 31. Cilt Yazılış (İmlâ) Özellikleri¹

Meryem ÖZKARAKOÇ²

APA: Özkarakoç, M. (2023). Firdevsî-i Rumî'nin Süleymân-name-i Kebîr'i 31. Cilt Yazılış (İmlâ) Özellikleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (35), 33-50. DOI: 10.29000/rumelide.1342075.

Öz

Çalışmamızda XVI. yüzyıl başlarında Firdevsî-i Rumî tarafından yazılmış olan Süleymân-name adlı eser incelenmiştir. Öncelikle eserin tüm nüshaları tespit edilmiş olup bu çalışmada ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY 9884 numaralı nüsha üzerinde çalışılmıştır. Bu nüsha, 264 varaktan meydana gelmektedir. Harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Eserde incelediğimiz toplam varak sayısı ise 51'dir. Çalışmanın giriş bölümünde Firdevsî'nin yaşamı ve eserleri hakkında malumat verilmiş olup sonrasında ise çalışmaya esas olan Süleymân-name adlı eser, Eski Anadolu Türkçesi dönemi bağlamında değerlendirilmiştir. Yazma eserler, Türk dili ve literatürü üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar için en mühim kaynaklardır. Bu sebeple eski harfli bu metinleri günümüz harfleriyle araştırmacılara sunmak oldukça önemli konulardan birisidir. Metinlerin imlâsı, söz varlığı, ses ve şekil nitelikleri Türkçenin gelişimi hakkında bilgiler verir. XV. yüzyıl sonları ile XVI. yüzyıl başlarında Firdevsî tarafından kaleme alındığı bilinen bu yapıt; imlâ, ses ve şekil bilgisel olarak incelendiğinde genellikle Eski Anadolu Türkçesinin niteliklerini yansıtsa da Osmanlı Türkçesine geçiş evresinin niteliklerini de yansıtır. Üzerine inceleme yaptığımız Süleymân-nâme-i Kebîr isimli eserin bu cildi üzerinde çalışırken öncelikli olarak imlâya dair nitelikleri ortaya koymaya çalıştık. Böylece araştırmacılara incelemeleri için önemli dil materyalleri sunduk.

Anahtar kelimeler: Firdevsî-i Rumî, Uzun Firdevsî, Süleymân-name, XVI. yy., dil incelemesi

Orthographic Features of Firdevsî-i Rumî's Süleymân-name-i Kebîr, Volume 31

Abstract

In our study, we examined the work titled Süleymân-name, written by Firdevsî-i Rumî in the early 16th century. Firstly, all the copies of the work were identified, and in this study, we focused on the copy numbered TY 9884 from the Istanbul University Library. This copy consists of 264 pages and is written in vocalized naskh script. The total number of pages we analyzed in the work is 51. The introductory section of the study provides information about Firdevsî's life and works, followed by an evaluation of the Süleymân-name work in the context of the Old Anatolian Turkish period. Manuscripts are crucial sources for researchers studying the Turkish language and literature. Therefore, presenting these old-script texts to researchers in modern letters is one of the important issues. The orthography, vocabulary, sound, and form qualities of the texts provide information about the development of Turkish. This work, known to be written by Firdevsî in the late 15th century and early 16th century, generally reflects the characteristics of Old Anatolian Turkish when examined in terms of orthography, sound, and form, but it also reflects the characteristics of the transition phase

¹ Bu makale, bir yüksek lisans tezinden çıkarılmıştır.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, (Samsun, Türkiye), 20280972@stu.omu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8664-9833 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 15.06.2023-kabul tarihi: 20.08.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1342075]

to Ottoman Turkish. While working on this volume of the Süleymân-name-i Kebîr that we examined, our primary focus was on determining the orthographic qualities. In this way, we provided important language materials for researchers to study.

Keywords: Firdevsî-i Rumî, Long Firdevsî, Süleymân-name, 16th century, Language analysis

1. Firdevsî'nin Hayatı

Asıl ismi Şerefeddîn Mûsâ olan yazar; Uzun Firdevsî, Firdevsî-i Rûmî gibi isimlerle tanınmaktadır. Teşhîsü'l-İnsân'da ismi Orhan bin Genek diye geçmektedir. Yaşamı ve ortaya koymuş olduğu eserleriyle ilgili bilgileri Süleymân-nâme isimli yapıtının 75. cildinin ön sözünde yazmıştır. Ailesinin soyu Alaaddîn Keykûbâd devrine kadar uzanmaktadır. Ataları, devletin çeşitli kademlerinde hizmetlerde bulunmuş kimselerdir. Babası, Hacı Genek Bey'dir. Edincik (Aydıncık) devlete hizmetlerinden dolayı kendisine verilmiştir. Firdevsî, 857 (1453) tarihinde bu topraklarda doğmuştur. Latifi başta olmak üzere bazı kaynaklar onun Bursalı olduğunu yazmaktadır. Bu kaynaklarda Bursalı olarak geçmesinin sebebi muhtemelen Bursa'da eğitim almış olmasından kaynaklanmaktadır. Balıkesir, Manisa ve İstanbul'da da yaşamını sürdürmüştür. Firdevsî, genç yaşlarından itibaren şiir, tarih, felsefe başta olmak üzere değişik konularla ilgilenmiş, çalışmalar yapmıştır. Bursalı Melihî'den aruz ile ilgili bilgileri edinmiştir. Çağdaşları ve kendisinden sonra yaşamış olan tezkireciler, Firdevsî'ye şair olarak bir değer yüklemeseler de dönemi için önemli bir bilge ve ansiklopedist olduğunu yazarak dönemi için asıl önemini vurgulamışlardır. Ayrıca eserleri, Firdevsî'nin kendi yaşadığı devirde sıkça kullanılan bilgiler hakkında da malumat sahibi olduğunu göstermektedir. Bu bilgilerden bazıları şunlardır: tarih, eski Türk mitolojisi, doğu mitolojisi, din, tasavvuf, peygamber kıssaları, tarikat büyüklerinin hikâyeleri, geometri, satranç, astroloji, savaş taktikleri, binicilik... Firdevsî, dönemin üretken yazarlarından. Ahmedî, Ahmed-i Dâî, ve Şeyhî gibi kendisinden önce yaşamış olan şairlerin eserlerini okumuş, beğenmiş ve onları eserlerinde saygıyla anmıştır. Kendisini İranlı ünlü şair Firdevsî'ye benzetmiş, şairliği ile övünmüştür. Firdevsî'nin çağdaşlarına göre kullanmış olduğu dil, oldukça sadedir. Bu da Türk dili açısından dikkate değerdir. Onun bu özelliği, farklı konulardaki bilgi ve birikimini ortaya koymak için edebiyatı bir araç olarak gördüğünü göstermektedir. Firdevsî'nin ölüm yeri ve tarihi hakkındaki bilgiler birbirleriyle tutarsızdır. Bazı kaynaklar 1512 senesinden önce padişahı hicvettiğini ve sonrasında İran'a kaçtığını, orada vefat ettiğini yazmaktadır (Olgun, Parmaksızoğlu, 2011:15). Fakat 1517 senesinde kaleme almış olduğu bir eserinde İstanbul'da bulunduğu yazmaktadır. Bu bilgidен hareket edecek olursak 1517 senesinden sonra vefat etmiş olmalıdır (Büyükkaracı Yılmaz, 2013: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/firdevsi-serefeddin-musa-uzun-firdevsi>).

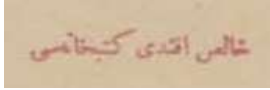
2. Süleymân-nâme-i Kebîr

Bu eseri Balıkesir'de Fatih Sultan Mehmed'e sunmak üzere yazmıştır. İlk çocukluk yıllarını geçirdiği Edincik ve Belkıs harabeleri Firdevsî üzerinde tesir etmiş, Süleymân Peygamber kıssalarıyla dolu olan zihni belki de ona *Süleymân-nâme*'yi yazdırmıştır. Fatih Sultan Mehmed'in vefat etmesinden sonra onun yerine geçen oğlu II. Bâyezîd, Firdevsî'nin eserine devam etmesini istemiştir. Firdevsî, bu tarihten sonra yazmış olduğu eseri II. Bâyezîd'e ithaf etmiştir. Firdevsî, eserin yazımının elli yıl sürdüğünü dile getirmiştir. *Keşfü'z-zünûn* isimli eserinde Kâtip Çelebi bu eseri *Şeh-nâme* ismiyle anmaktadır. Kaynakları incelediğimizde eserin cilt sayısı farklılık arz etmektedir. Kâtip Çelebi yapıtın 330 cilt; Latifi, Gelibolulu Âli ve Bursalı Mehmed Tahir Efendi yapıtın 360 cilt; Beyânî, Şemseddin Sâmî ve Kınalızâde Hasan Çelebi ise yapıtın 380 cilt olduğunu söylerler. İlk 81 cildi günümüze ulaşmış olan eserde, nazım nesir iç içedir. Eserde çeşitli dinî hikâye ve rivayetler anlatılmaktadır. Bunun dışında yapıt; tarih, felsefe,

ahlâk, ilm-i nücûm tıp, hendese gibi ilimlere ait bilgiler de ihtiva ettiğinden ansiklopedik nitelik taşımaktadır. Eserin giriş bölümünde Sultan II. Murad'ın devrin önde gelen ediplerinden *Süleymân-nâme* yazmalarını istediğı ancak bu ünlü ediplerden hiçbirinin bu hususta yetkin bir metin kaleme alamadığı dile getirilmiştir. Sadece Sirozlu Sa'dî 3500 beyitten oluşan bir eser yazmıştır. Bu eser de Firdevsî'nin ifadesiyle kendi yapıtı yanında umman içerisinde bir katre gibi kalır. Firdevsî henüz eserini yazmaya başlamadan önce çok ciddi bir hazırlık çalışması yapmış ve bu hacimli eseri onun uzun sanını almasına vesile olmuştur. *Süleymân-nâme*'nin farklı ciltleri üzerine çeşitli yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmıştır (Büke, 2015:21).

3. Eserin Muhtevası ve Şekil Özellikleri

İncelemiş olduğumuz cilt, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde, TY 9884 kayıt numarasıyla muhafaza edilen 31. cilttir. 264 varaktan meydana gelmektedir. Eserde incelediğimiz toplam varak sayısı 51'dir. Eserin ön ve arka kapak sayfasının önünde bu cildin öncesinde Hâlis Efendi Kütüphanesine ait olduğuna dair bir bilgi bulunmaktadır.

• Şekil 1 (Hâlis Efendi Kütüphanesi)

Metnin sayfa düzeni incelendiğinde her sayfada toplam yirmi bir satır bulunmaktadır. Eser, nesih hattıyla ve harekeli olarak kaleme alınmıştır. Metnin kenarlarında yazılmış ayrıca notlar bulunmamaktadır. Metnin serlevhası mavi mürekkeple tezhiplidir. Metinde; başlık, ayet, dua gibi bölümler kırmızı renk mürekkeple kaleme alınmıştır. Metnin nazım kısımları 3 sütundan meydana gelirken nesir kısımları ise tek sütundan meydana gelmektedir. Metinde geçen [2a, 4] “(2) Süleymân-nâme'nün muşannıfı ve biş sekiz yüz otuz altı mecâlis ve ma'la' dâstânun mü'ellifi bu otuz birinci mücellid kitâbuñ (3) yüz altı birinci meclis-i bâbuñ cümlesi taşnif küllüsün te'lif idüp Firdevsî ol vehile şahîh rivâyet (4) ve emlâh hikâyet kılup eydür...” ifadeden yola çıkarak incelemiş olduğumuz cildin müellifinin Firdevsî olduğunu düşünmekteyiz. Metnin 1b sayfasında geçen “âfitâb-ı âsumân Şâh Bayezid” ifadesinden dolayı eserin Şâh Bayezid'e sunulmuş olabileceğini düşünmekteyiz. Eser, padişaha sunulmak amacıyla kaleme alındığından belli bir tertip ve titizlikle yazılmıştır. Hacimli bir eserdir. Firdevsî, cildin başında eserin 366 cilt ve 1836 meclisten oluştuğunu söylemektedir ancak bugün elimizde 81 cilt bulunmaktadır. Eserin uzun olmasından dolayı padişah emriyle kısaltıp cilt sayısını düşürmüş olduğu rivayet edilen bilgiler arasındadır. Firdevsî, bu eseri manzum- mensur karışık şekilde kaleme almıştır. Eser, manzum bir kısımla başlar ve yine manzum bir kısımla da biter. Eserde; mensur kısımlar, manzum kısımlardan daha çok yer almaktadır. Manzum bölümleri incelediğimizde anlatılan hikâyelerin bir özünü verdiğini ya da bu manzum parçalarla hikâyenin arkasının getirildiğini görmekteyiz. Eserdeki manzum parçalar karşılaştırıldığında cildin baş tarafında yer alan tevhid kasidelerinin dilinin daha sanatlı olduğu dikkat çekmektedir. Manzum kısımlar genellikle aruzun Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. Şiir kısımlarında birçok vezin yanlışlıkları bulunmaktadır. Bu da Firdevsî'nin şairlik yönünün devrin diğer şairlerine göre çok da başarılı olmadığını göstermektedir. Giriş bölümünde yer alan manzum kısım; Allah'a övgü, şükür ve dua ile başlamaktadır. Bu tevhid bölümünü Hz. Muhammed'in övüldüğü naat bölümü, dört halifenin övüldüğü bölüm ve devrin hükümdarı II. Bayezid'in övüldüğü bölüm ve son olarak da müellifin kendini övmüş olduğu bölüm takip eder. Metinde müellif, hikâyeye doğrudan başlamamıştır. Öncesinde hikâyeye geçişi kolaylaştıran bir manzum kısma yer vermiştir. Metnin mensur kısımlarını incelediğimizde bölüm başlarında kullanılan bazı sanatlı söyleyişler dışında mensur kısımların genellikle anlaşılabilir, sade bir Türkçe ile kaleme alındığı görülmektedir. Bunun sebebi, eserin muhteva olarak dinî- tasavvufi bir özellik taşımasından ve bilgilendirici yönünün ağır basmasından ileri gelmektedir. Düzyazıyla yazılmış

bölmelerde ahengi sağlamak için seci sanatını çokça kullanması dikkat çeken özelliklerdendir. Eser gözden geçirildiğinde kıssalara “hakîm kavlince, hakîmüñ kavlince” gibi aynı kalıp ifadelerle başladığı görülmektedir. Bu teknik sayesinde kahramanda, zamanda ve mekânda değişiklik yapıldığı okuyucuya sezdirilmektedir ve okuyucunun hikâyeyi kolayca takip etmesi sağlanmış olmaktadır. Bu teknik, anlatımı tekdüzelikten kurtararak kurgu dünyasına bir zenginlik katmakta ve okuyucunun ilgi ve heyecanı da yüksek tutmaktadır. Ayrıca yazar, vakalar arasında geçiş yaparken sık sık “ezin cânib” ifadesini kullanmıştır. Böylece vakalar arasında geçişi sağlarken anlatımda oluşabilecek boşlukları da doldurmuştur. Eserde okuyucunun ilgi ve heyecanını yüksek tutan bir diğer mühim unsur ise metnin tamamına egemen olan olağanüstülüklerdir. Hz. Süleyman’ın kuşlar başta olmak üzere birçok hayvanla konuşabilmesi buna en güzel örnektir. Kısa hikâyelerin bir araya gelmesiyle oluşmuş hacimli bir yapıttır. Birinden bağımsız gibi görülen bu hikâyeler aslında birbirleriyle bağıntılı parçalardır. Bu anlatım tekniğiyle yazar hem hikâyelerini anlatmış hem de okuyucuya birçok bilim dalıyla ilgili bilgiler de vermiştir. Metinde geçen bazı vakalar fantastik özellikler taşımaktadır. Melekler, cinler, devler ve periler metinde yer alan fantastik karakterlerden bazılarıdır. Metin, Kur’an başta olmak üzere Tevrat gibi diğer dinî kaynaklardan da izler taşımaktadır. Hz. Süleyman’ın efsanevi hayatına dair rivayetler Yahudi sözlü edebiyatı için de önem taşımaktadır. XV. yüzyıl sonları ile XVI. yüzyıl başlarında kaleme alındığını bildiğimiz metni, ses ve şekil özellikleri bakımından incelediğimizde genel olarak Eski Anadolu Türkçesine ait özellikler barındırdığı gözlemlenmiştir. Bunun yanında metinde Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi özellikleri de bulunmaktadır. Örneğin, Arapça ve Farsça sözcük ve terkiplerin sayısının artması bunun göstergelerinden birisidir. Bunun yanı sıra eserde, Eski Anadolu Türkçesi döneminde daima yuvarlak vokalli kullanılan bazı sözcüklerin Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde kaleme alınmış diğer eserlerde olduğu gibi hem yuvarlak vokalli biçimi hem de düz vokalli biçimi bir arada kullanılmıştır: kendü 2b/14 ~ kendi 46a/14, degül 2b/17 ~ degil 45a/8 vb.

Gelecek zamanı göstermek için hem “-IsAr” hem de “-AcAK” ekinin birlikte kullanılmıştır. Bu şekil bilgisi özelliği de Osmanlı Türkçesine geçiş özelliklerinden birisidir: [24a] (11) “... ki olısar hoşnüd benden ki kıtı”, [9a] (17) “saña cāyın musahhar olacaqdur felekde tahtın yiller götürecekdür.” diyüp naşihāt kılacak...”

Ayrıca metinde dikkat çeken bir başka şekil bilgisi özelliği ise ikinci teklik şahıs emir eki olarak kullanılan, genel olarak XVII. yüzyıldan sonra kullanımdan düştüğü görülen “-ğil, -gil” eki metinde sıklıkla kullanılmaktadır: [10b] “(8) haber viricek ben eyitdüm ki: “Yā hatun benüm avrat eksügüm degüldür gel beni fitneye bırakmağil (9) ve yolundan çıkarmağil ve Hâk sevgüsünden ayırmağil ve yolundan ayırmağil...”

Eserin mensur kısmı, metnin ana karakterlerinden biri olan Sâ’m’ın iblisle olan karşılaşmasıyla başlar. İblis’in Sâ’m’ın imanını almak için düzenlemiş olduğu türlü oyunlar ve Sâ’m’ın bu oyunlara kanmayıp mücadele edişi anlatılır. Sâ’m, İblis’ten başka Yunan şahı ve Filistin Kalesini ele geçiren Keykubad başta olmak üzere diğer düşmanlarıyla da yığıtçe mücadele eder. Sâ’m’ın perilerle konuşması, Sîmurg ile konuşması olmak üzere birçok başka serüveni de metinde zikredilmiştir. Metnin ana konusu ise Hz. Süleyman’ın düşmanlarıyla mücadelesidir. Bu mücadelelerde Hz. Süleyman’ın peygamberlik izlerini nasıl kazanmış olduğuna dair izler de bulunmaktadır. Eserde ilgimizi çeken noktalardan biri ise yazarın peygamber kıssaları ile metindeki değişik karakterleri kesiştirip böylece eseri renklendirmesidir. Örneğin; Sâ’m-Süvâr da eserde Hz. Yûsuf gibi kuyuya atılmıştır. Eserimizdeki konu başlıkları kronolojik olarak şu şekildedir:

Süleymân-nâmenüñ yüz ... bařsinüñ fikrindedür
dâstân-ı Sâm Suvâr ...
Kışşa-i Şâm süvâr
kışşa-i Süleymân Şâh-ı Yunan-ı Kayser
Kışşa-i Hızır 'aleyhi's-selâm
Kışşa-i Hızır'en-nebî 'aleyhi's-selâm ve pederi Melik-i 'Âmil
Kışşa-i Hızır'en-nebî-yi 'aleyhi's-selâm
Der-beyân-ı temşilât-ı dasitan-ı mâzî ve refevâ idi'amel-koyed
der-beyân-ı meclis-i âhir
Süleymân-nâmenüñ yüz altmış ikinci meclisinüñ zıkrindedür
dâsitân-ı Hüdhdüd ve ziyâfet
gerde Süleymân 'a.m murğa nizâ
kur'an azîf gerder Loqmân Hekîm berâ-yı 'arz-ı hâli murğân
kışşa-i murğ şıgırcık ve mükâleme gerder be-hâzret-i Süleymân 'aleyhi's-selâm
kışşa-i murğân-ı şıgırcuk
der-haber-est vel cürûha kışşaşun
kışşa-i murğân-ı Zerzevr
der-beyân-ı temşilât de âsitân-ı mâzî
Süleymân-nâmenüñ yüz altmış üçüncü meclisinüñ zıkrindedür
kışşa'acûze ve şikâyet-gerdenez-devlüngeç der-pisSüleymân 'aleyhi's-selâm
Hikâyet-i Ya'kûb ve Yûsuf 'Aleyhima's-selâm
dâsitân-i zenbûr nilüferi kaźiyye-i Süleymân 'aleyhi's-selâm
der-beyân-ı munâzara kerdezi şâhib-i kalem ve şâhib-i seyf
der-haber-est: "Men kâlemâlehu hâne 'alâ men hane 'alel ehl-i hal
der-beyân-ı münâzıra ger der-seyf kalem der-bise Süleymân 'aleyhi's-selâm

kışsa-i Sām-ı süvār

dāsītān u temsilāt u dāsītān u māzī

Süleymān-nāmenüñ yüz altmış dördünci meclisün zikrindedür

Hikāyet-i seyf ü kalem ve şulh gerden Süleymān 'a.m. Loqmān ibn-i 'Ād ol kāmīl-i üstād ve Eflātun-i Yunānī

4. Yazılış (İmlâ) özellikleri

Türk dilinin ses yapısı ile Arap dilinin ses yapısı birbirinden farklıdır. Bu yapısal farklılık iki dilin işleyişini ve gramer yapısını birbirinden ayırır. Ayrıca Türkçe, ses yapısı bakımından da Arapçadan farklıdır. Türkçe, Arapçanın aksine ünlüler bakımından zengin bir dildir (Turan, 1990:76). Arap alfabesi, Türkçedeki bazı sesleri karşılama konusunda yetersiz kalır. Türklerin, Arap alfabesini kullanmaya başlamasıyla birlikte ortaya konulan eserlerde bu durum hep sorun teşkil etmiş ve bu sorunlar dönemin bazı aydınları tarafından dile getirilmeye başlanmıştır. Ortaya çıkan önemli sorunlardan birisi de imlâdır. Türkçe ünlüler bakımından zengin bir lisandır. Türkçedeki bazı seslerin Arap alfabesinde tam karşılıklarının bulunmaması nedeniyle bu dönem ürünlerinde hem Eski Türk Uygur imlâ geleneği devam ettirilmiş hem de Arap-Fars imlâ gelenekleri kullanılmaya başlanmıştır (Şahin, 2003:33). İki farklı imlâ geleneğinin bir yapıtta karışık olarak kullanılması genelgeçer bir imlânın ortaya çıkmasına imkân vermemiştir. Arap yazı sistemi, Türk yazı sistemindeki ünlü işaretleri tam olarak karşılamadığı için bir sözcüğün yerine göre çeşitli biçimlerde okunabilmesi, anlamları bilinmeyen Arapça, Farsça kelimelerin ve özel isimlerin doğru yazılmaması, okunamaması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı da Arap harfleriyle verilen ilk Türkçe eserlerden Osmanlı Türkçesinin son dönemlerine kadar Türkçe kelimelerin yazımı konusunda da farklılıklar olagelmıştır. Araştırma konumuz olan Süleymân-name adlı eser Eski Anadolu Türkçesi dönemine aittir. Bu sebeple benzer farklılıklar bu eserimiz için de söz konusudur. Eser, hareke konmuş nesih hat ile kaleme alınmıştır. Uygur yazım geleneği ile Arap yazım geleneği eserde bir arada kullanılmıştır. Eserde, Türkçe sözcüklerde ve yabancı sözcüklerde ünlü sesler (ا, و, ي) harfleri ile karşılanmıştır. Bunun dışında üstün, esre, ötre ile de harekelendirilmiştir. Bunun beraberinde dönemin standart yazım geleneğine uymayan edip veya istinsahın elinden çıkmış olan eserlerin yazımında da tetkik edilmesi gereken birçok fonetik ve morfolojik özellikler bulunmaktadır. Bu çalışmada eserin imlâ özelliklerini tespit etmek amacıyla; ünlüler ile ilgili imlâ özellikleri, ünsüzler ile ilgili imlâ özellikleri, metinde kullanılan hareketler, yazımı bitişik olan ekler ve yazımı ayrı olan ekler alt başlıklar halinde incelenmiştir.

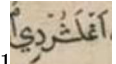

1. Ünlüler ve yazılışları

1.1. /a/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seslerde:

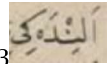

Ön seslerde bazen medli elif (ا) bazen de üstünlü elif (آ) /a/ ünlüsünü karşılamak üzere kullanılmıştır.

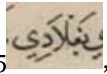

Medli elif ile yazılanlar: ay 3a/4, adını 22a/18 , ağ 7b/20 , ak 7b/20 az 7b/11
, ah 2b/15

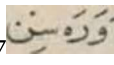

Üstünlü elif ile yazılanlar: ağaç 10a/6 , altı 35a/6 , ağlaş- 7b/1 , ağır 25b/11
, altındağı 48a/13 , altun 13a/14

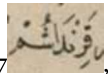
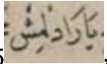

İç seslerde:

Metinde iç seslerde /a/ ünlüsünün yazılışında istikrarsızlık görölmektedir. üstün (̇), üstünlü elif (̂), üstünlü he (̂) ve elif (̂) iç seslerde /a/ ünlüsünü karşılamak üzere kullanılmıştır.

Üstün ile: çağır- 4b/4 , altındağı 48a/13 , kaplamışdı 20b/3 , şalarsam
48a/2

Üstünlü elif ile: ağladı 2b/15 , dağı 2b/1 , bağla- 6b/15 , tağla- 6b/16

Üstünlü güzel he ile: varasın 31a/7 , şorasın 21a/21

Elif ile: şarındaşum 49b/7 , yaradılmış 44a/15 , vardur 45b/11 , ayağ 20b/17

Son seslerde:

Metinde üstün (̇), üstünlü elif (̂) ve üstünlü güzel he (̂) son seslerde /a/ ünlüsünü karşılamak üzere kullanılmıştır.

Üstünlü elif ile: řaņa 51a/11 , aņa 1b,3/10 , ola 2a,1/3

Üstünlü güzel he ile: şaşra 10b/20 , şara 4b/12 , adına 4b/9 , nola 21a/18 ,
řoņra 3a/2

1.2. /e/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seslerde:

Sözcük başında üstünlü elif (َ) ile yazılmıştır: el 11b/17 , elli 11b/18 , eren 16a/7 , eşek 3a/4

İç seslerde:

/e/ ünlüsü iç seslerde bazen üstün (ُ) bazen de üstünlü güzel he (ِ) ile yazılmıştır.

Üstün ile: içerü 35a/11 , seksen 48a/16 , gerek 12b/5 , meger 3a/5

Üstünlü güzel he ile: getüresin 3a/14 , idesin 9a/19 , irişesin 12b/14 , düzedüp 20a/17

Son seslerde:

Kelime sonunda yazımı çoğunlukla üstünlü güzel he (ِ) bazen de üstün (ُ) iledir.

Üstün ile: döse-20b/18 , gölge 23b/7 , eyle- 2a,4/6

Üstünlü güzel he ile: deve 12b/13 , gögde 49a/21 , gelence 29b/14 , egle- 31b/18

, ne 2b/16 , gıce 8b/12 , üzre 49a/8

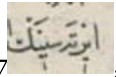

1.3. /ı/-/i/ Ünlülerinin yazılışı

Ön seslerde:

Sözcük başında esreli elif (ِ) ile ya da elif-ye (ِی) ile gösterilmiştir.

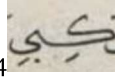
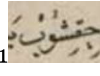
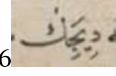

Esreli elif ile: it-34b/1 , ikinci 10b/10 , imdi 3a/7 , işitmeyesin 3a/10

irişdi 4b/18

Esreli elif ye ile: irtesi 25b/7 , ırmağ 34b/2 , içerü 35a/11 , irişdi 6b/20 , iderken 34b/2 , iki 9b/7

İç seslerde:

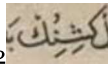
Metinde /1/-i/ ünlüsü iç seste esre (یر) ya da esreli ye (ی) ile gösterilmiştir.

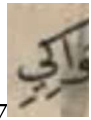
Esre ile: kılıç 5b/17 , gibi 15b/14 , çıkışup 42b/21 , diyicek 45b/16 ,
kariş- 4a/21

Esreli ye ile: nice 17 b/17 , kılayım- 3b/6 , biñ 50a/12 , virmiş 11 a/1 , bigi
26a/12 , gice 9b/12

Son seslerde:

Metinde son seste /1/-i/ ünlüsünü göstermek için genellikle ye (ی) harfi kullanılmış, çok az örnekte ise esreli güzel he kullanılmıştır.

Esre ile: kişi 9b/12

Esreli ye ile: gemisi 12a/5 , geldi 9b/12 , kırı 10a/8 , bigi 26a/12 , didi
45b/16 , iki 9b/7

Dik esreli güzel he ile: çünkü 11a/13 , belki 23b/3

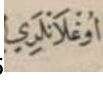

Güzel he ile: gerçi 2a,2/1

Dik esreli ye ile: iki 9a/8

1.4. /o/-/ö/ Ünlülerinin yazılışı

Ön seslerde:

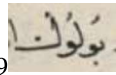
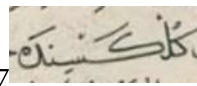
Ötreli elif-vav (و) ile ya da ötreli elif ile gösterilmiştir.

Ötreli elif vav ile: on 6a/5 , oğlanları 6a/5 , oğur 32a/6 , ol 9b/8 , odına 15a/16 , öküz 48a/2

Ötreli elif ile: otuz 2a,4/2 , ölüm 35a/13 , oluk. 13a/14

İç seslerde:

Bazen ötreli vav (و) bazen de sadece ötre (ُ) ile gösterilmiştir.

Ötre ile: sonra 3a/2 , bölüm 19a/9 , gölge 23b/7

Ötreli vav ile: kök 28b/7 , gök 49a/21 , göl 21a/11

Son seslerde:

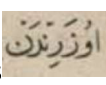

Metinde son seste /o/-/ö/ ünlüsü genellikle ötreli vav (و) ile gösterilmiştir.

Ötreli vav ile: ço- 31a/2

1.5. /u/-/ü/ Ünlülerinin yazılışı

Ön seslerde:

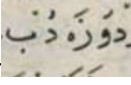

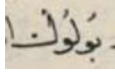
Ön seste /u-, ü-/ ünlüsü genellikle ötreli elif vav ile gösterilmiştir.

Ötreli elif vav ile: uzun 46a/9 , üzre 49a/8 , üzerinden 3b/3 , ulu 4a/16 , urup 4a/21

İç seslerde:

İç seste /u-, ü-/ ünlüsü bazen ötreli vav (و) ile bazen de sadece ötre (ُ) ile gösterilmiştir.

Ötre ile: gördüm 11a/18 , tavuk 32b/9 , çavuş 7a/9 , uzun 46a/9 , urup 4a/21

Ötreli vav ile: düzedüp 20a/17 , otuz 2a,4/2 , öküz 48a/2 , altun 13a/14 , bölük 19a/9

Son seslerde:

Metinde /-u/-ü/ ünlüsü ötreli vav (و) ile gösterilmiştir.

Ötreli vav ile: ilerü 31b/12 , ulu 4a/16 , gerü 41b/16 , karşı 31a/2

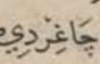
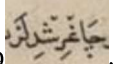

Ötre ile: gök yüzü 48a/15 , yürü-rdi 26b/17 , oku-rlardı 31b/2

2. Ünsüzler ve yazılışları

Ünlü harflerin yazımında olduğu gibi ünsüz harflerin yazımında da eski Uygur yazım geleneği ve Arap-Fars yazım geleneği bir arada kullanılmıştır.

2.1. /ç/ Ünsüzünün yazılışı

Ön seslerde:

Çim (چ) ile: çek- 1b,2/9 , çağır- 3b/4 , çağırış- 6b/9 , çok 7a/4 , çavuş 7a/9

İç seslerde:

Çim (چ) ile: içerü 8b/4 , neçun 7a/14 , içün 7b/5 , gerçi 2a,2/1

Son seslerde:

Çim (چ) ile: kaç- 6b/20 , aç- 7a/2 , çek 2b/3 , uç-2b/3

Cim (چ) ile: üç 7a/7 , kılıç 7a/14 , hiç 1b,1/13 , üç 2a,4/1

2.2. /g/ Ünsüzünün yazılışı

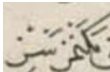

Bu ünsüz, hem ön seste hem iç seste hem de son seste kef (ك) harfi ile yazılmıştır.

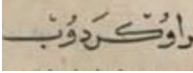
Ön seslerde:

Kef (ك) ile: gök 1b,1/6 , giysü 46a/14 , gör- 2b/4 , gel- 2b/4 , gibi 23b/2

, gün 2b/7

İç seslerde:

Kef (ك) ile: begen- 23b/2 , bigi 26a/12 , degül 2b/10 , öğredüp 2b/19

Son seslerde:

kef (ك) ile: beg 30a/18 , dög- 46a/10 , yig 48a/9

2.3. /ŋ/ Ünsüzünün yazılışı

Metnimizde /ŋ/ ünsüzü tamamen düzenli tek şekilde yazılmıştır. /ŋ/ ünsüzü gerek iç gerekse son seslerde sadece kef (ك) ile gösterilmiştir.

İç seslerde:

Kef (ك) ile: beŋze 46a/10 , göŋli 46a/16 , ŋonra 46a/21 , yaŋa 48a/8 , deniz

4a/21 , taŋrı 4a/20

Son seslerde:

Kef (ك) ile: biŋ 46a/3 , taŋ 46b/15 , ŋon 3a/19

2.4. /p/ Ünsüzünün yazılışı

İç seslerde:

Genellikle p harfi (پ) ile yazılmıştır:

Pe (پ) ile: yapış- 27b/6 , şapu 29a/17 , yaprak 29b/5, kapu 46b/17 , şapa

14a/14 , apar- 47b/8

Son seslerde:

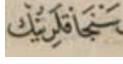
Genellikle p harfi (پ) ile yazılmıştır:

Pe (پ) ile: yap-25a/19 , şap 32b/12 , öp- 30a/4

2.5. /s/ Ünsüzünün yazılışı

Genellikle kalın sıradan sözcüklerde sad (ص); ince sıradan sözcüklerde ise sin (س) ile yazılmıştır.

Ön seslerde:

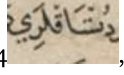
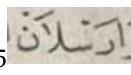

Sin (س) ile: savaşçı 9a/2 , saşalış 13b/5 , saşal 46a/14 , saşmal 48a/14 ,
sancaş 5b/19

Sad (ص) ile: sař 13a/15 , soňra 46a/21 , řan- 47b/5 , řarşıl 48a/14 , řu
48a/2

İç seslerde:

Genellikle kalın sıradan sözcüklerde sad (ص); ince sıradan sözcüklerde ise sin (س) ile yazılmıştır.

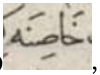

Sad (ص) ile: fırsat 5b/20 , şarşıl 48a/14 , arşlan 47b/21 , aşıl 50a/6

Sin (س) ile: dutsaş 7b/4 , arşlan 23a/5 , şasta 50b/2 , cins 50b/13

Son seslerde:

Genellikle kalın sıradan sözcüklerde sad (ص) ile ince sıradan

Sözcüklerde ise sin (س) ile yazılmıştır:

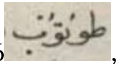

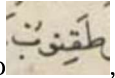

Sad (ص) ile: şalâş 34a/5 , şâş 34a/19 , baş- 48b/9

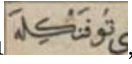

Sin (س) ile: es- 31a/16 , kes- 36a/1 , es-1b,1/11 , heves 1b,3/3

2.6. /t/ Ünsüzünün yazılışı

Ön seslerde ince sıradan sözcüklerde te (ت) ile kalın sıradan sözcüklerde ise tı (ط) ile gösterilmiştir. Diğer Eski Anadolu Türkçesindeki metinlerde olduğu gibi ince sıradan olan bazı sözcüklerin ön seslerindeki /t/ ünsüzü tonlularak /d/ ünsüzüne dönmüştür.

Ön seslerde:

Tı (ط) ile: tıt 36a/16 , taş 37a/12 , takım- 39b/20 , tağ 6b/5 , tolu 16b/6 , toprağa 6a/4 , tavık 38a/16

Te (ت) ile: tekke 8a/4 , tüfenk 9a/1 , tur- 9b/21 , turunç 18b/6

Dal (د) ile: diz 20b/2 , dil 20b/6 , dut- 6b/17 , diz 20b/2

İç seslerde:

Te (ت) ile: otağ 6b/6 , ata 9a/21 , orta12b/14 , altmış 32a/14 , altı 6b/7

Son seslerde:

Son seslerde /t/ ünsüzünün yazımı bir hayli farklı durum göstermektedir. Genel itibarıyla son seslerde te (ت) ile karşılanan /t/ ünsüzünün alternanslı kullanımları da mevcuttur:

Te (ت) ile: dut- 10a/9 , alt 25b/4, at 34b/1 , yarat- 41b/6 , at 6b/8

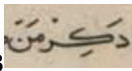

Dal (د) ile: kurd 8b/12

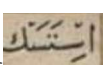

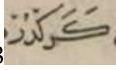

Dal (د) ve Te (ت) ile: bulud 16a/18 ~ bulut 23a/10

3. Metnin yazılışında kullanılan harekeler

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde görülen esre, üstün ve ötre gibi harekeler bu metinde de görülmektedir. Eserde kullanılan cezm ve şeddeden bazı örnekler şunlardır:

3.1. Cezm işaretinin kullanıldığı yerler

İç seslerde: altı 35a/6 , degirmen 3b/3 , kimse 3b/14 , özge 44b/17

Son seslerde: istesen 1b, 1/1 , ol 1b,1/3 , çok 3b/9 , gerek 2b/18 , göz 3b/3

3.2. Şedde işaretinin kullanıldığı yerler:

Şedde işareti aynı ünsüzlerin yan yana gelmesi durumlarında Eski Anadolu Türkçesi yazımında kullanılan Arapçaya mahsus bir işarettir. Metindeki örnekleri şunlardır:

yüz 50a/7 , cennet 18a/3 , kerre 26b/5 , hâkğ 26a/21 , zerre 31a/19 , ikki 4b/20 , küllüsin 2a,4/3 , evvelki 42b/11

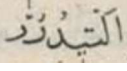
4. Yazılışı bitişik olan kelimeler

Birbirinden ayrı yazılması gereken edat, bağ ve ek-eylem niteliğindeki kelimeler Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait diğerk pek çok eserde olduğu gibi metnimizde de kendinden önceki kelimeyle bitişik olarak yazılmıştır:

“dem” kelimesi:

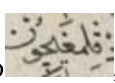
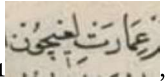
ol dem 5b/21

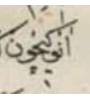
“durur” bildirme kelimesi:

yokdurur 10a/8 , altıdurur 15b/3

“içün” edatı:

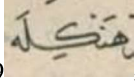
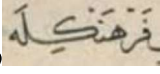

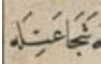

“içün” edatının yazımı metnimizde bazı durumlarda ayrı bazı durumlarda bitişiktir. Bitişik yazılan örnekler genellikle 3. kişi iyelik eki ve şahıs zamirlerinin tamlayan haline bitişik yazılır şunlardır:

hürmetiçün 11a/10 , kılmağıçün 30a/20 , ‘imâretliğıçün 31b/11

anunıçün 33b/15

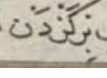
“ile” edatı

“İle” edatının yazımı metnimizde bazı durumlarda ayrı bazı durumlarda bitişiktir. Bitişik yazılan örnekler şunlardır:

benümile 38b/9 , kalemile 40a/21 , 'ilmile 40b/2 , hünerile 40b/9 ,
ferhengile 40b/9 , şâhile 47a/7 , 'araşâtıla 47a/2 , şecâ'atıla 47a/2
, kılıçla 37a/20

“kez” edatı:

Tekrar edatı olan “kez” metinde genel olarak ayrı yazılmış olup bitişik yazılan tek bir örneği vardır:

birkezden 27b/21

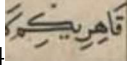
“ki” edatı:

“ki” edatının metnimizde genel olarak ayrı yazılmıştır. Bitişik yazıldığı örnekler şunlardır:

evvelki 42b/11 , vekilki 43a/17

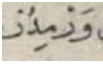

“kim” edatı:

“kim” edatı metinde kendinden önceki kelimeyle hem ayrı hem de bitişik yazılmıştır. Metnin genelinde bir tekdüzelikten söz edilemez. Bitişik yazıldığı örnekler şunlardır:

Gâfir'ikim 1b,2/4 , çünkü 50b/1 , Kâhırî-kim 1b,3/4

“mî” edatı:

Soru edatı “mî” metnimizde bazı örneklerde bitişik bazılarında ayrı yazılmıştır. Bitişik yazıldığı örnekler şunlardır:

varmıdır 21a/7 , olamı 27b/8

“ne” soru zamiri:

“ne” soru zamirinin kendinden sonraki kelimeyle bitişik yazıldığı örnekler şunlardır:

nekim 27a/9

Ek-eylemin değişik kipleri:

yoğıdı 51a/10 , artuğıdı 8a/18 , ıurmuşlardı 19b/21 , ıtatarsağ
22b/16 , varısa 22b/19 , atarımış 46b/18 , ıurmuşiken 49b/1

5. Yazılışı ayrı olan ekler

Eski Uygur imlâ geleneğinin bir devamı olan ekleri kelime kök ve tabanlarından ayrı yazma tutumunun metnimizde de örnekleri mevcuttur. Eklerin ayrı yazılmasında belirlenmiş bir kural yoktur (Boz, Gülsevin, 2010:36). Verilen kelimeler sadece ayrı yazılmış olan örneklerdir. Aynı ekin bitişik yazılmış örnekleri de olabilmektedir.

5.1. Ayrı yazılabilen yapım ekleri

/+çı/: Ekin ayrı olarak yazıldığı tek örnek: şaçı-cı 40b/21

/+lık//+luk//+lik/: aç-lığıla 12b/14 , Loķmân-lığumdan 21b/7 , cahil-
likden 23b/13 , za'if-lik 26a/14 , götürmek-lik 51a/20 ,
yetürmek-lik 51a/20

/+suz/: raķam-suz 43b/8 , tiğ-suz 43b/8

{+Iaş-}: yardımlaşmak 26b/7

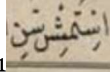

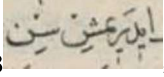
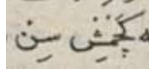
5.2. Ayrı yazılabilen isim çekim ekleri:

**5.2.1. Çokluk Eki {+IAr}: Pâdiřâh-laruę 36b/9 , maźlūmları 36b/15,
maħdūmlarına 37b/18**

{+IArI(n)} (3. çokluk şahıs iyelik eki): harbileri. 47a/7 , şüretlerin 36a/12

5.3. Ayrı yazılabilen fiil çekim ekleri

5.3.1. Şahıs ekleri:

{-sIn} Teklik 2. şahıs eki: istemişsin 47a/21 , kılmışsin 51a/19 ,
idermişsin 30b/13 , geçmişsin 40a/6

5. Sonuç

Yazma eserler, Türk dili ve literatürü üzerine çalışmalar yapan araştırmacıların için en mühim kaynaklardandır. Bu sebeple eski harfli bu metinleri günümüz harfleriyle araştırmacılara sunmak oldukça önemli konulardan birisidir. Metinlerin imlâ özelliklerini tespit edip ortaya koymak Türkçenin gelişimi hakkında bilgiler verir. XV. yüzyıl sonları ile XVI. yüzyıl başlarında Firdevsî tarafından kaleme alındığı bilinen bu yapıt, imlâ özellikleri bakımından incelendiğinde genellikle Eski Anadolu Türkçesinin niteliklerini yansıtsa da Osmanlı Türkçesine geçiş evresinin niteliklerini de yansıttığı görülmektedir. Bu çalışmada bu nitelikler ortaya konularak eserin imlâ özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Böylece hem Türkçenin gelişimi hakkında bilgi verilmiş hem de araştırmacılara incelemeleri için önemli dil materyalleri sunulmuştur.

Kaynakça

- Boz, E. ve Gülsevin G. (2010). *Eski Anadolu Türkçesi* (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Büke, H. (2015). *Firdevsî-i Rumî, Süleymân-name* (38. Cilt), *Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- Büyükkarcı Yılmaz, F. *Firdevsî, Şerefeddin Mûsâ, Uzun Firdevsî, Firdevsî-i Rumî, Firdevsî-i Tavil, Türk Firdevsî. Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/firdevsi-serefeddin-musa-uzun-firdevsi>. [Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2023].
- Olgun, İ. ve Parmaksızoğlu, İ. (2011). *Kutb-nâme*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Şahin, H. (2003). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Turan, Ş. (1990). *Türk Kültür Tarihi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.